

رازهای پشت استاندارد API 610

چرا این استاندارد برای پمپ‌های صنعتی حیاتی است؟
استاندارد API 610 یکی از مهم‌ترین استانداردهای مرتبط با طراحی و ساخت پمپ‌های سانتریفیوژ صنعتی است که توسط موسسه نفت آمریکا (American Petroleum Institute) تدوین شده است. این استاندارد به‌ویژه برای

صنایع نفت، گاز، پتروشیمی و سایر صنایع مرتبط طراحی شده و هدف آن ایجاد هماهنگی در کیفیت، ایمنی و عملکرد پمپ‌ها در شرایط سخت عملیاتی است. در ادامه به بخش‌های اصلی این استاندارد و جزئیات مربوط به آن می‌پردازیم:

۱. هدف و دامنه کاربرد API ۶۱۰

استاندارد API ۶۱۰ برای پمپ‌های سانتریفیوژ تک مرحله‌ای یا چند مرحله‌ای طراحی شده است که در فشارها و دماهای بالا، و شرایط خاص صنایع نفت و پتروشیمی استفاده می‌شوند. این استاندارد مشخصات و الزامات مرتبط با:

- طراحی مکانیکی
- مواد سازنده
- عملکرد هیدرولیکی
- آزمایش‌ها و بازرسی‌ها را تعیین می‌کند.

۲. انواع پمپ‌ها در API ۶۱۰

این استاندارد پمپ‌ها را به ۳ گروه اصلی تقسیم می‌کند:

۱. BB (Between Bearings)

- پمپ‌هایی که پروانه آنها بین دو یاتاقان قرار گرفته است. این گروه خود شامل مدل‌های زیر می‌باشد:
- BB۱: پمپ‌های افقی با یاتاقان‌های جداسازی شده.
  - BB۲: پمپ‌های افقی با طراحی تقسیم‌شده محوری.
  - BB۳: پمپ‌های افقی چندمرحله‌ای.

۲. OH (Overhung)

- پمپ‌هایی که پروانه آنها در انتهای محور و خارج از یاتاقان قرار گرفته است.
- OH۱: پمپ‌های افقی با یاتاقان‌های جداسازی شده.
  - OH۲: پمپ‌های افقی با بدنه و یاتاقان یکپارچه.

۳. VS (Vertically Suspended)

- پمپ‌های عمودی که محور آنها به صورت معلق قرار گرفته است.
- VS۱ تا VS۷ شامل انواع مختلف پمپ‌های عمودی مانند پمپ‌های غلاف‌دار و بدون غلاف.

۳. ویژگی‌های طراحی پمپ‌ها طبق API ۶۱۰

• مواد سازنده:

این استاندارد مواد مختلفی مانند فولاد کربنی، فولاد ضدزنگ، و آلیاژهای مقاوم به خوردگی را پیشنهاد می‌دهد که باید بر اساس سیال فرآیندی انتخاب شوند.

• یاتاقان‌ها و روان‌کاری:

یاتاقان‌ها باید طوری طراحی شوند که بارهای محوری و شعاعی را تحمل کنند. روان‌کاری نیز می‌تواند به صورت روغن یا گریس انجام شود.

• پروانه‌ها:

پروانه‌ها باید دارای طراحی‌های مقاوم به خوردگی و سایش باشند و در صورت نیاز از مواد خاص ساخته شوند.

• سیستم آب‌بندی (Sealing):

استاندارد API ۶۱۰ به استفاده از سیستم‌های آب‌بندی مطابق با استاندارد API ۶۸۲ تأکید دارد. این سیستم‌ها باید نشت سیال را به حداقل برسانند.

• فشار و دما:

طراحی پمپ باید متناسب با فشار و دمای بالای فرآیند باشد و قابلیت کارکرد در شرایط بحرانی را داشته باشد.

۴. آزمایش‌ها و بازرسی‌ها در API ۶۱۰

این استاندارد الزاماتی برای انجام آزمایش‌های مختلف تعیین کرده است که شامل:

- **آزمایش عملکردی:**
بررسی دبی، هد، و راندمان پمپ در شرایط عملیاتی.
- **آزمایش هیدرواستاتیک:**
بررسی استحکام بدنه و قطعات تحت فشار.
- **آزمایش ارتعاش:**
کنترل ارتعاشات پمپ در حین کار.
- **آزمایش صدا:**
اندازه‌گیری سطح صدای تولیدی توسط پمپ.

۵. تفاوت‌های API ۶۱۰ با سایر استانداردها

- **تمرکز بر صنایع سنگین:**
API ۶۱۰ برخلاف استانداردهای ISO یا DIN که برای کاربردهای عمومی مناسب هستند، برای کاربردهای خاص و سنگین طراحی شده است.

• **تأکید بر ایمنی و دوام:**

این استاندارد پمپ‌هایی را پیشنهاد می‌دهد که بتوانند در شرایط خطرناک عملکرد پایدار و ایمنی داشته باشند.

۶. مزایای استفاده از استاندارد API ۶۱۰

- کاهش خطرات عملیاتی و افزایش ایمنی.
- بهبود عمر مفید تجهیزات.
- کاهش هزینه‌های تعمیرات و نگهداری.
- هماهنگی در طراحی و تولید.

برای ارائه توضیحات جامع‌تر در مورد هر بخش از استاندارد API ۶۱۰ همراه با ذکر مثال و کاربرد، جزئیات زیر را ارائه می‌کنم:

۱. انواع پمپ‌های (BB (Between Bearings

پمپ‌هایی که پروانه آن‌ها بین دو یاتاقان قرار دارد و به دلیل تعادل بارهای شعاعی و محوری، در کاربردهای سنگین و فشار بالا استفاده می‌شوند.

BB1

- ویژگی‌ها: پمپ‌های افقی با بدنه‌ای که به صورت جداسازی شده (Split Casing) طراحی شده‌اند. این پمپ‌ها بیشتر برای دبی‌های بالا و فشار متوسط کاربرد دارند.
- کاربرد :
  - پمپاژ آب خام در پالایشگاه‌ها.
  - سیستم‌های خنک‌کننده در نیروگاه‌های برق.
- مثال: پمپ انتقال آب خام از رودخانه به تاسیسات تصفیه.

BB2

- ویژگی‌ها: پمپ‌های افقی با بدنه تقسیم‌شده به صورت محوری (Axially Split). این طراحی برای تعمیر و نگهداری آسان‌تر مناسب است.
- کاربرد :
  - انتقال نفت خام در خطوط لوله.
  - انتقال سوخت در ایستگاه‌های تقویت فشار.

- مثال: پمپ‌های انتقال نفت خام در خطوط لوله جنوب به پالایشگاه‌های اصفهان.

BB^۳

- ویژگی‌ها: پمپ‌های چندمرحله‌ای با پروانه‌هایی که برای ایجاد هد بسیار بالا طراحی شده‌اند. این پمپ‌ها معمولاً در فشارهای بالا استفاده می‌شوند.
- کاربرد:

  - تقویت فشار در خطوط لوله گاز.
  - انتقال سیالات به ارتفاعات بالا.

- مثال: پمپ‌های تقویت فشار گاز طبیعی در خطوط انتقال.

۲. انواع پمپ‌های (Overhung) OH

پمپ‌هایی که پروانه آن‌ها در انتهای محور و خارج از یاتاقان نصب شده است. این نوع پمپ‌ها برای کاربردهای متنوع و سبک‌تر نسبت به پمپ‌های BB مناسب هستند.

OH1

- ویژگی‌ها: پمپ‌های افقی با یاتاقان‌های جداگانه. طراحی ساده‌ای دارند و برای فشارهای کم تا متوسط مناسب هستند.
- کاربرد :
  - پمپاژ آب سرد در سیستم‌های HVAC.
  - انتقال سیالات کم‌فشار در پالایشگاه‌ها.
- مثال: پمپ‌های سیستم تهویه مطبوع برج‌های اداری.

OH2

- ویژگی‌ها: پمپ‌هایی با بدنه و یاتاقان یکپارچه. این طراحی برای اطمینان از استحکام بیشتر استفاده می‌شود.
- کاربرد :
  - انتقال مواد شیمیایی در کارخانجات پتروشیمی.
  - سیستم‌های گردش آب خنک‌کننده در نیروگاه‌ها.
- مثال: پمپ‌های انتقال اسید سولفوریک در صنایع پتروشیمی.

۳. انواع پمپ‌های (Vertically Suspended) VS

پمپ‌های عمودی که برای کار در چاه‌ها، مخازن و کاربردهای خاص طراحی شده‌اند.

VS₁

- ویژگی‌ها: پمپ عمودی بدون غلاف، برای انتقال سیالات تمیز. این نوع پمپ‌ها سبک‌تر هستند و نیاز به فضای کمتری دارند.
- کاربرد :
- پمپاژ آب خام از چاه‌های عمیق.
- تامین آب خنک‌کننده در تاسیسات صنعتی.
- مثال: پمپ‌های آبیگری از رودخانه‌ها برای نیروگاه‌های برق.

VS₂

- ویژگی‌ها: پمپ عمودی غلاف‌دار. طراحی آن‌ها برای کار در سیالات سنگین‌تر مناسب است.
- کاربرد :

- انتقال آب‌های آلوده در پالایشگاه‌ها.
- پمپاژ سیالات داغ در واحدهای صنعتی.
- مثال: پمپ‌های انتقال پساب صنعتی در مجتمع‌های فولادی.

VS۶ و VS۷

- ویژگی‌ها: پمپ‌های عمودی چندمرحله‌ای برای ایجاد هد بالا. این پمپ‌ها معمولاً در محیط‌های خاص با دما و فشار بالا استفاده می‌شوند.
- کاربرد :
- انتقال بخارات در پالایشگاه‌ها.
- سیستم‌های تقویت فشار گاز.
- مثال: پمپ‌های گردش بخار در نیروگاه‌های حرارتی.

۴. کاربرد واقعی API ۶۱۰ در صنایع مختلف

- صنایع نفت و گاز:
  - استفاده از پمپ‌های BB۳ برای تقویت فشار نفت خام.
  - استفاده از پمپ‌های OH۲ برای انتقال مایعات شیمیایی.
- صنایع فولاد:
  - پمپ‌های VS۱ و VS۶ برای انتقال آب‌های خنک‌کننده در فرآیند ذوب فولاد.
- نیروگاه‌ها:
  - استفاده از پمپ‌های BB۱ و OH۱ برای گردش آب خنک‌کننده در برج‌های خنک‌کننده.

۵. توصیه برای انتخاب پمپ مناسب بر اساس API ۶۱۰

هنگام انتخاب پمپ باید موارد زیر را مدنظر داشته باشید:

۱. نوع سیال: خواص سیال از جمله ویسکوزیته، دما، و خوردگی آن.
۲. فشار و دبی مورد نیاز: انتخاب نوع پمپ براساس هد و دبی مطلوب.

۳. شرایط عملیاتی: محیط کاری، نیاز به نگهداری کم، و عمر طولانی.

پمپ‌های پوسته‌زدایی (Descaling Pumps) که در خطوط نورد گرم فولادسازی استفاده می‌شوند، به‌طور معمول جزو پمپ‌های BB^۳ یا BB^۵ دسته‌بندی می‌شوند. این پمپ‌ها به دلیل نیاز به ایجاد فشار بسیار بالا و دبی قابل توجه برای حذف پوسته‌های اکسیدی از سطح فولاد، طراحی خاصی دارند که در ادامه شرح داده می‌شود:

پمپ‌های BB^۳ در خطوط پوسته‌زدایی

ویژگی‌ها:

- ساختار: پمپ‌های چندمرحله‌ای با طراحی افقی.
- بدنه تقسیم‌شده: بدنه پمپ به صورت محوری تقسیم شده (Axially Split) است که باعث سهولت در تعمیر و نگهداری می‌شود.
- هد بالا: به دلیل چندمرحله‌ای بودن، قابلیت تولید فشارهای بسیار بالا (تا ۲۰۰ بار و بیشتر) را دارند.

- مواد سازنده: معمولاً از فولاد ضدزنگ یا آلیاژهای مقاوم به خوردگی برای مقابله با آب صنعتی و ذرات معلق استفاده می‌شود.

کاربرد در پوسته‌زدایی:

- این پمپ‌ها آب را با فشار بالا به نازل‌های مخصوص می‌فرستند تا پوسته‌های اکسیدی روی سطح فولاد داغ را از بین ببرند.
- در خطوط نورد گرم، فشارهای بالا برای جلوگیری از چسبیدن پوسته به سطح فولاد حیاتی است.

مثال:

- پمپ BB³ در سیستم پوسته‌زدایی نورد گرم کارخانه فولاد مبارکه یا ذوب‌آهن اصفهان.

پمپ‌های BB⁵ در خطوط پوسته‌زدایی

ویژگی‌ها:

- ساختار: پمپ‌های چندمرحله‌ای با طراحی بشکه‌ای (Barrel-Type).

- بدنه: بدنه به صورت استوانه‌ای و مقاوم به فشارهای بسیار بالا طراحی شده است.
- کاربرد در دماهای بالا: این پمپ‌ها برای کاربردهایی با فشار و دمای بسیار بالا ایده‌آل هستند.
- دوام بالا: به دلیل طراحی ویژه، عمر طولانی‌تر و نیاز به نگهداری کمتری دارند.

کاربرد در پوسته‌زدایی:

- خطوط نورد گرم که به فشار فوق‌العاده بالا برای حذف پوسته نیاز دارند، از این نوع پمپ استفاده می‌کنند.
- این پمپ‌ها قابلیت کار در دماهای بالا و محیط‌های خورنده را دارند.

مثال:

- استفاده از پمپ BB5 در خطوط نورد گرم پیشرفته که نیازمند فشارهای بالای ۳۰۰ بار هستند.

انتخاب بین BB³ و BB⁵

- اگر نیاز به فشار بالا همراه با هزینه اولیه کمتر باشد، BB³ گزینه بهتری است.
- اگر شرایط کاری به فشار بسیار بالا، طول عمر بیشتر، و استحکام فوق‌العاده نیاز داشته باشد، BB⁵ انتخاب مناسبی است.

دلایل استفاده از پمپ‌های BB³ یا BB⁵ در پوسته‌زدایی

۱. توانایی ایجاد فشار بالا:
فرآیند پوسته‌زدایی به فشار بالا (اغلب بالای ۱۵۰ بار) نیاز دارد تا پوسته‌های چسبیده به فولاد داغ به‌طور کامل جدا شوند.
۲. مقاومت در برابر خوردگی:
به دلیل استفاده از آب صنعتی یا آب حاوی مواد شیمیایی برای کاهش پوسته، بدنه و اجزای پمپ باید مقاوم به خوردگی باشند.
۳. دوام و قابلیت اطمینان:
خطوط تولید فولاد باید با حداقل توقف کار کنند؛ بنابراین، پمپ‌هایی با قابلیت اطمینان بالا ضروری هستند.

مواد سازنده نازل‌ها و اجزای پمپ در سیستم پوسته‌زدایی

- نازل‌ها معمولاً از کاربید تنگستن یا فولاد ضدزنگ با پوشش‌های خاص ساخته می‌شوند.
- پروانه‌های پمپ از جنس فولاد ضدزنگ دوبلکس یا آلیاژهای مقاوم به خوردگی ساخته می‌شوند.

تجربه واقعی از خطوط نورد فولاد در ایران

در کارخانه‌هایی مانند فولاد مبارکه اصفهان یا ذوب‌آهن اصفهان، از پمپ‌های BB³ برای خطوط پوسته‌زدایی استفاده می‌شود. این پمپ‌ها آب با فشار بالا را از طریق نازل‌ها به سطح فولاد داغ می‌پاشند تا سطح آن برای مراحل بعدی نورد تمیز شود.

مراجع و مستندات : استاندارد API610

تهیه و تدوین : علی منتظرالظهور ۱۴۰۳

